

Citizen's Scorecard (Bisaya)

Citizen Scorecard on Reclamation

Copyright ©2022 by Oceana Philippines International

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced in any form or whatever means without the written permission of the copyright owner.

OCEANA PHILIPPINES INTERNATIONAL
Quezon City, Philippines

Website: <https://ph.oceana.org/>

Pagpahibalo

Kining maong Citizen Scorecard kabahin sa reklamasyon gisuwat gikan sa hunahuna ni Atty. Ma. Nikka Andrea Oquias, Atty. Rose-Liza Eisma-Osorio and Atty. Gloria Estenzo Ramos.

Gipahibalo sa Oceana kining mga mosunod nga misalmot ug mitabang sa pagtuki:

Atty. Grizelda Mayo-Anda, Environmental Legal Assistance Center, Inc. (ELAC); Heidi Weiskel and Mark Chernaik, Environmental Law Alliance Worldwide (ELAW); Atty. Christopher John Menguito and Atty. Kristine Joy Argallon, Atty. Hansel Jake Pampilo, Atty. Rodmarc Sanchez, Philippine Earth Justice Center (PEJC) og Rodrigo Narod Eco, og Mario Gasalatan sa paghubad niining scorecard.

Kinasingkasing namong ihatag ang among pagpasalamat sa inyong bililhong pagpa-ambit ug pagtabang.

Mahitungod sa Citizen Scorecard

Ang Oceana naghimo niining citizen scorecard aron paghatag gahum sa komunidad sa pag-siguro nga ang mga balaod sa pagpanalipod sa kalikupan mapatigayon alang sa ilegal nga proyekto sa reklamasyon. Ang scorecard usa ka kahimanan nga gimugna aron giyahan ang mga katawhan ug lumulupyong sa komunidad sa mga angayang buhaton ug mga kinahanglanon nga sundon kung adunay proyekto nga maka-apekto sa katungod sa maayong paglawas ug kahimsog, luwas ug malahutayong kalikupan. Sa kinatibuk-an, gihimo kini aron madasig ang katawhan sa pagsalmot, maila kinsa ang adunay tulubagon, masab-tan ang gibuhat sa kagamhanan, ug sundon ang mando sa balaod.

Sa paggamit sa scorecard, adunay mga mahinungdanong timailhan nga magkinahanglan sa yanong tubag nga “oo” o “dili” uban niana ang paghimatuod nga magsuporta sa maong tubag. Ang mga timailhan nakasukad diha sa mga mahinungdanong probisyon nga makita diha sa mga nalambigit nga mga balaod sa kalikupan, mga mando, ug mga regulasyon dinhi sa Pilipinas. Ang scorecard adunay talaan nga sayon ra kaayong sulatan sa tanang mga timailhan nga gikinahanglan niining maong mga kasugoan diin magtugyan sa katawhan sa saktong pagsabot sa mga kinahanglanon nga subay sa balaod usa tugotan ang mga proyekto sa reklamasyon.

Kining kinaugalingon nga himan sa pagdukiduki gihimo aron masusi kon gituman ba o wala gituman ang matag-usa ka timailhan ug magsugyot og mga tabang kon kini wala gituman. Kining maong kahimanan nagpaila ug nagpalig-on sa mga tulubagon sa tanang mga maghimo'g proyekto sa reklamasyon (mapapribado o gobierno o bisan hain kanila) ilalum sa Bata kang Balaod, Balaod sa Lokal nga Kagmahanan, Balaod sa Pangisda sa Pilipinas, Philippine Environmental Impact Statement System, Department of Interior and Local Government Memorandum Circular 2022-018 ug uban pang mga balaod na may kalabutan sa reklamasyon.

Kinatibuk-ang Kasayuran

Ngalan ng Siyudad o Munisipyo: _____

Probinsya: _____

Ngalan sa Proyekto sa Reklamasyon: _____

Ngalan sa Tagtanyag sa Proyekto: _____

Mga Tugon

1. Kining maong sululatan gituyo aron masusi ug gisunod ba sa Lokal nga Kagamhanan og sa mga naghimo sa proyekto ang mga balaod nga nanalipod sa kalikupan mahitungod sa proyekto sa reklamasyon.
2. Pag-ila sa pagtuman sa matag timailhan pinaagi sa pagbutang og tsek (✓) markahi ang saktong kahon. "Oo" kung kini gituman, "Dili" kung wala gituman, ug "N/A" kung dili angay. Hinumdumi nga ang may bulok nga abohon dili angay'ng markahan.
3. Paghuman nimo'g tubag sa mga pangutana, Ilangkob ang tibuuk puntos diha sa ubos sa mga pangutana.

Mga Timailhan	Oo	Wala	N/A	Pamaagi sa Pagpamatuod	Mga Sugyot
Nahimutangan					
1. Ang gilaraw nga reklamasyon mahimutang ba gawas sa dapit nga gipanalipdan [sama sa kabakhawan, santwaryo sa isda] ug sa buffer zone sa dapit nga gipanalipdan?				<ul style="list-style-type: none"> • Ordinansa, balaod, o ulasyon • Project Description • Protected Area Management Plan 	
2. Nakakuha ba ang naglaraw sa kinabubut-on ug maalamong pagtugot gikan sa mga lumad, nga maapektuhan sa gilaraw nga reklamasyon, kung anaa man?				<ul style="list-style-type: none"> • Pinirmahan na Prior Informed Consent Certificate • Hulagway sa mga panagtigum kauban ang IPs kung diin gibasabot ang mga kaudat sa proyekto • Attendance Sheet og mga gihisgutan sa panagtigum diin nasulat ang mga ngalan sa nitambong og ang mga gihisgutan 	

Mga Timailhan	Oo	Wala	N/A	Pamaagi sa Pagpamatuod	Mga Sugyot
<p>3. Ang dapit ba nga tabunan wala bay tag-iya ug walay nag-angkon o gihuptan nga permit (sama sa foreshore lease agreements [FLA], Special Agreement for Protected Areas [SAPA], notice of lis pendens)?</p>				<ul style="list-style-type: none"> • Titulo sa yuta, Fishpond Lease Agreements, Foreshore Lease Agreements, Special Agreement for Protected Areas 	
Panagsabotsabot Kabahin sa Proyekto					
<p>4. Ang lokal nga gobyerno nagpahigayon ba'g lahi nga konsultasyon sa tanang apektado nga mga mananagat nga may katungod sa paggamit sa kadagtan sa lungsod/syudad?</p> <p>a. Kung tinuod, aduna bay gihatag higayon/panahon nga magpadayag sa hunahuna?</p> <p>b. Natubag ba ang tanang pangutana o kahingawa sa mga gagmay'ng mananagat?</p>				<ul style="list-style-type: none"> • Mga gihisgutan sa panagtigum • Mga hulagway • Attendance Sheet • Tubag sa mga suwat nga gipada 	
<p>5. Nagpahigayon ba daan ang lokal nga kagamhanan og konsultasyon apil ang mga Non-Government Organizations (NGOs), Civil Society Organizations (CSOs), People's Organizations (POs) ug ubang nga sektor ug hingtungdan nga lumulupyo?</p> <p>a. Aduna ba'y gihatag nga higayon/panahon nga mopadayag sa hunahuna?</p> <p>b. Ang mga pangutana o kabalaka, kung aduna man, natagbaw ba sila sa tubag?</p>				<ul style="list-style-type: none"> • Hisgutan sa Panagtigum • Mga Hulagway • Attendance Sheet • Tubag sa mga suwat nga gipada 	
<p>6. Nagpakita ba ang lokal nga kagamhanan sa ekolohikal nga kahimtang sa dapit nga nahimutangan, butang nga buhi, kahimtang sa katawhan, kultura ug hulagway sa dapit nga pagatabunan?</p>				<ul style="list-style-type: none"> • Ecological Profile Report 	

Mga Timailhan	Oo	Wala	N/A	Pamaagi sa Pagpamatuod	Mga Sugyot
7. Nagpakita ba ang lokal nga kagamhanan sa benepisyo og gasto nga mahatag ug unya gitandi ba sa kinatibuk-ang gasto nga mahatag o kaayohan nga mahimo sa maong proyekto?				<ul style="list-style-type: none"> • Cost-benefit analysis report 	
8. Kung 5 ka ektarya ang gilaraw nga reklamasyon o labaw pa, nagpakita ba ang LGU sa feasibility study (o pagtukid sa kasayonan o kapuslanan sa pagtukod niining proyekto) nga magsuta ug magpakita sa teknikal, pagbanabana sa mabalik nga salapi, kahimtang sa ekonomiya, katilingban, institusyon, balaodnon ug kalikupanhong mga kaayohan sa maong proyekto?				<ul style="list-style-type: none"> • Feasibility study • Link sa website • Public repository 	
9. Nagpakita ba ang tagtanyag og hydrodynamic models nga nagpakita sa epekto sa gilaraw nga proyekto sa kalikopan duol nga katubigan?				<ul style="list-style-type: none"> • Hydrodynamic model reports • Link sa website • Public repository 	
10. Gipasabot ba sa lokal nga kagamhanan kung ang proyekto uyon sa ilang Social Development Plan nga nagpasabot unsaon sa pagpugong o pagpakunhod sa kaudat sa proyekto ngadto sa panginabuhian sa katawhan, panglawas ug kalikupan?				<ul style="list-style-type: none"> • Social Development Plan 	
11. Gipasabot ba sa lokal nga kagamhanan kung ang proyekto uyon sa ilang Local Climate Change Action Plan nga naghulagway sa mga pamaagi nga pagahimuon aron masumpo ang epekto sa kausaban sa klima o climate change?				<ul style="list-style-type: none"> • Local Climate Change Action Plan 	

Mga Timailhan	Oo	Wala	N/A	Pamaagi sa Pagpamatuod	Mga Sugyot
<p>12. Gipasabot ba sa lokal nga kagamhanan kung ang proyekto uyon sa ilang Local Disaster Risk Reduction and Management Plan nga nagpasabot sa mga pamaagi sa pagkunhod sa pamiligro sa mga kinabuhi, panginabuhian ug kabtangan gikan sa natural nga mga kadaot ug katalagman?</p>				<ul style="list-style-type: none"> Local Disaster Risk Reduction and Management Plan 	
<p>13. Gipasabot ba sa lokal nga kagamhanan kung ang proyekto uyon sa ilang Coastal Resource Management Plan nga nagpasabot sa mga pamaagi diha sa pagdumala ang mga kahinguhaan sa iyang kabaybayonan kung ang proyekto mapatuman?</p>				<ul style="list-style-type: none"> Coastal Resource Management Plan 	
<p>14. Gipasabot ba sa lokal nga kagamhanan kung ang proyekto uyon ug tukma ang pagkalambigit sa Comprehensive Land Use Plan (CLUP) nga nagpasabot sa paghatag ug angay nga paggamit sa yuta ug kahinguhaan sa kadagatan sa Loka nga Kagamhanan?</p>				<ul style="list-style-type: none"> Kopya sa updated CLUP nga aprobado sa PLUC/RLUC/MMDA og DHSU Zoning Ordinance 	
<p>15. Gipasabot ba sa lokal nga kagamhanan kung ang proyekto uyon sa ilang Comprehensive Development Plan (CDP) nga nagpasabot sa mga pamaagi sa pag-ugmad ug mga polisiya sa Lokal nga Kagamhanan?</p>				<ul style="list-style-type: none"> City/municipal development plan 	
<p>16. Gipasabot ba sa lokal nga kagamhanan kung ang proyekto uyon sa ilang Water Quality Framework and Management Area Action Plan nga nagpakita sa mga pamaagi unsaon sa pagpalipod ug pagpugong sa pagkahugaw sa tubig?</p>				<ul style="list-style-type: none"> Water Quality Framework and Management Area Action Plan 	
<p>17. Gipasabot ba sa lokal nga kagamhanan kung ang ang proyekto uyon sa ilang plano sa pagpugong sa baha?</p>				<ul style="list-style-type: none"> Drainage and flood control plan 	

Mga Timailhan	Oo	Wala	N/A	Pamaagi sa Pagpamatuod	Mga Sugyot
Pagsalamot sa Katawhan diha sa Environmental Impact Assessment					
<p>Kampanya sa Pagpahibalo ug Pag-edukar</p> <p>18. Aduna bay gihimo nga kampanya sa pagpahibalo ug pag-edukar aron masiguro nga inyong nahibaloan ang maong proyekto?</p> <p>a. Kung tinuod, nabuhat ba ang pagpahibalo ug pag-edukar sa tukmang panahon, usa buhaton ang proyekto?</p> <p>b. Sakto ba ang representasyon sa mga NGOs, POs, mga kabalayan, apektadong mga lumad, mga negosyo ug industriya, mga apektadong sektor, mga lokal nga tunggaan, mga simbahan, ug ospital?</p> <p>c. Nanghatag ba ang lokal nga kagamhanan og fact sheets o basahon nga adunay kasayuran nga gisuwat gamit ang lokal nga pinulongan?</p> <p>d. Aduna bay gikatampo ang lokal nga kagamhanan mahitungod sa pagpaangay sa proyekto sa ilang local development plan?</p>				<ul style="list-style-type: none"> • Gihisgutan sa panagtigum • Mga ngalan sa nangapil • Mga Hulagway • Fact sheets • Materials Presented 	
<p>Public Scoping</p> <p>19. Naa ba'y pagpahibalo sa proyekto nga gipahigayon sa DENR-EMB?</p> <p>a. Kung tinuod, gipahibalo ba kamo sa petsa ug dapit kon asa buhaton ang proyekto?</p> <p>b. Gitagaan ba kamo'g panahon nga mopadayag sa inyong hunahuna?</p> <p>c. Gipakita ba sa EMB-RO ang tanang mga pangutana o kahingawa sa mga hingtungdan nga masulod diha sa EIA?</p>				<ul style="list-style-type: none"> • Gihisgutan sa panagtigum • Attendance sheets • Hulagway o mga Talaan 	

Mga Timailhan	Oo	Wala	N/A	Pamaagi sa Pagpamatuod	Mga Sugyot
<p>Environmental Impact Assessment</p> <p>20. Ang tagtanyag niining proyekto aduna bay Environmental Impact Study (EIS) nga nagbanabana ug nagtagna sa mamahimong kahimtang nianang maong proyekto ngadto sa kalikupan?</p> <p>a. Aduna bay nasugdan nga ecological baseline o ekolohikal nga kasayuran nga naglakip sa pagbisita sa maong dapit ug padayong pangpanguha'g mga kasayuran?</p> <p>b. Naapil ba dinhi ang Social Development Plan (SDP) nga nagsaysay unsaon pagsanta og pagpugong sa kaudat nga idalit sa proyekto sa panginabuhian ug panglawas sa katawhan ug kalikupan?</p> <p>c. Naapil ba dinhi ang Environmental Management Plan nga nagtumbok unsaon pagsanta, pagpugong, pag-ilis ug pagtan-aw sa mga kaudat ug mga peligro sa proyekto ngadto sa yuta, tubig ug hangin?</p> <p>d. Ang mga pangutana o kabalaka ug mga nasabotan nga nahisgutan diha sa paghimo sa pagpahibalo sa proyekto o public scoping maayo ba ang pagkatala ug pagsulod diha sa taho sa EIS?</p> <p>e. Ang tibuok taho sa EIS makita og makuha ba sa katawhan diha sa lokal nga kagamhan?</p>				<ul style="list-style-type: none"> • EIS Report • Atestasyon sa LGU nga nagpamatuod nga uyon ang komunidad sa proyekto • EIS report og mga dokumento na may kalabutan sa EIA nga gi post sa website o social media account sa LGU 	

Mga Timailhan	Oo	Wala	N/A	Pamaagi sa Pagpamatuod	Mga Sugyot
Pagungog sa Publiko o Public Hearing					
<p>21. Aduna bay public hearing nga gihan-ay para ipadayag ang taho sa EIS?</p> <p>a. Kung tinuod, gitarong ug sakto ba ang pagpahibalo bahin sa petsa, oras ug lugar sa public hearing?</p> <p>b. Gipahibalo ba sa tagtanyag ang kinatibuk-ang resulta sa EIS?</p> <p>c. Gihatagan ba kamo'g higayon nga magpadayag sa inyong hunahuna?</p> <p>d. Gitarong ba og tubag sa tagtanyag ang mga pangutana nga gipadangat sa mga hingtungdan?</p>				<ul style="list-style-type: none"> • Minutes of the meetings • Attendance • Photos/Video recording • Resolutions to concerns raised proposed by project proponent/s 	
Pagpatuman ug Pagbantay sa Proyekto [Please answer Questions 22-24 only if the proposed reclamation project is being implemented]					
<p>22. Gitarong ba sa tagtanyag ang pagpatuman sa ilang Social Development Plan (SDP)?</p> <p>23. Gitarong ba sa tagtanyag ang pagpatuman sa ilang Environmental Management Plan (EMP)?</p> <p>24. Nasayod ka ba kung adunay naglihok nga Multipartite Monitoring Team (MMT) nga magsiguro nga tumanon ang mga nauyonan sa Area Clearance og Environmental Compliance Certificate (ECC)?</p> <p>a. Ang MMT naghan-ay ba'g panagsabotsabot sa mga hingtungdan aron ipahibalo ang Monitoring and Evaluation Action Plan nga tumanon sa pagsusi kung gituman ba sa tagtanyag ang ECC, EMP, ug SDP?</p>				<ul style="list-style-type: none"> • MMT Monitoring and Evaluation Plan • Report sa MMT • Gisabutan sa panagtigum • Memorandum of Agreement nga naghimo sa MMT • Websites, links • Public repositories • Inventory report sa MMT matag-tuig kauban na ang mga silot nga gipahamtang sa mga kalapasan sa proponent sa proyekto 	

Mga Timailhan	Oo	Wala	N/A	Pamaagi sa Pagpamatuod	Mga Sugyot
b. Nasayod ba ka kung ang MMT nagbisita matag 3 ka bulan aron sutaon kung gituman sa tagtanyag ang ECC, EMP ug SDP?					
c. Ang regular nga taho sa MMT mahitungod sa pagtuman sa tagtanyag, nasangyaw ba pag-ayo ug makuha ba kini sa publiko?					
d. Ang MMT aduna bay environmental emergency ug mekanismo sa pagdawat og reklamo?					
e. Kung adunay nakita ang MMT nga kalapasan sa nauyonan ug nasabutan sa ECC, nasayod ba ka kung adunay silot nga gihatag sa maong kalapasan?					
Total na Puntos:					

Scoring Guide

YES = 1 NO = 0

Green (Fully Compliant)	Yellow (Partially Compliant)	Red (Critically Non-compliant)
If Total Points is 48 points	If Total Points is a minimum of 36 and maximum of 47 points.	If Total Points is 35 points and below.

Prepared by

Name _____

Institution _____

Title _____

Email and Contact No. _____